

Cu c G p G Cu i Cùg V i C u T ng Th ng Tr n V n H ng

Lâm V nh Th

M t bu i chi u gi a tháng 9 n m 1981, do m t c ùyên may m n, tôi ã có c m t bu i g p g , nói chuy n thân m t v i c u T ng Th ng Tr n V n H ng trong g n hai gi ng h . Lúc ó gia ình tôi s p s a r i Vi t Nam i Canada. Chi u hôm ó, lúc kho ng sau 5 gi , ng i anh v c a tôi, anh M, n th m v ch ng tôi; lúc s p ra v anh y r tôi cùng i v i anh y n th m c Tr n V n H ng; anh y nói: *"T i em s p i r i, anh th y em nên n chào ông m t ti ng tr c khi i."* Tôi ng ý và hai anh em cùng i.

Gia ình bà xã tôi có m t quan h r t c bi t v i c Tr n V n H ng. M c dù hoàn toàn không có quan h bà con gì c , c H ng ã s ng trong nhà c a nh c ph tôi kho ng g n m i n m, t nh ng n m cu i c a th p niên 1940 (sau khi c t b kháng chi n ch ng Pháp vì ã th y rõ b m t th t c a ng C ng S n Vi t Nam lúc ó ang óng vai trò lãnh o Phong trào Vi t Minh và quy t nh tr v thành) n khi c c b nhi m làm ô Tr ng Sài Gòn l n u tiên vào tháng 10 n m 1954. Sau khi ã c b nhi m ô Tr ng, c v n còn ti p t c s ng chung v i gia ình bên v tôi và hàng ngày v n p xe p i làm. V sau, nghe nói vì vi c i làm b ng xe p nh v y c a c ã t o ra quá nhi u khó kh n cho nh ng ng i ph trách an ninh b o v c nên c ph i chu d n vào s ng trong t dinh c a ô Tr ng và i làm b ng xe h i. Lý do c ã s ng g n m i n m trong nhà gia ình v tôi là vì nh c ph tôi là h c trò c a c t i tr ng Trung h c Le Myre de Vilers M Tho mà c r t th ng và bi t r t rõ v gia c nh. Ông anh v tôi và v tôi u g i c là ông vì c là th y c a cha minh. Sau khi l p gia ình, tôi c ng theo cách chung trong gia ình bên v và g i c là ông. Chi c xe p u tiên trong i c a v tôi chính là do c mua th ng cho v tôi nhân d p v tôi u b ng Ti u H c. Anh M. là ng i duy nh t trong gia ình v tôi c c p m t th c bi t ra vào Dinh Th T ng bất c lúc nào. Khi c làm Th T ng l n th nh t, c r t mu n nh c ph tôi

làm Chánh Văn Phòng cho các nhà nghiên cứu pháp tôi không chịu làm vì lúc đó nhà nghiên cứu pháp tôi đã tu tập gia, tâm tâm không muốn bận tâm vì chuyện chính trị, nên đã lý do sức khỏe từ chối.

Vào thời gian của câu chuyện này, các Hãng hàng không trong một ngôi biệt thự cũ, nơi cư ngụ của con họ nhà và rất gần trên đường Phan Thanh Giản (sau 30-4-1975 bắt đầu tên thành đường Nguyễn Văn Biên Phố), bên hông trường Marie Curie, nơi mà gia đình Phan Thanh Giản – Lê Quý Đôn và Phan Thanh Giản – Công Lý (sau 30-4-1975 bắt đầu tên thành Nam Kỳ Khởi Nghĩa). Trước khi đi, hai anh em chúng tôi chờ đợi ở sảnh chờ Hãng hàng không 15 phút trôi rã. Nhưng khi chúng tôi đến thì người nhà báo cho biệt thự rằng dùng cơm chiều nên hai anh em chúng tôi phải nghỉ ngơi dùng cơm cho xong. Sau khi dùng cơm xong, các cô cho gọi chúng tôi vào. Ngay lúc chúng tôi vừa chào kính chào xong và ngồi xuống ghế thì từ phòng máy điện thoại và kéo dài luôn gần hai tiếng đồng hồ. Chúng tôi không thể ra về và kết quả là chúng tôi bị trở chuyện thân mật vì các trong gần hai giờ đồng hồ. Trong suốt khoảng thời gian khá dài này, hai anh em chúng tôi cố gắng cho nghe rất nhiều chuyện về cá nhân các liên quan gần gũi ở nơi đây và sau ngày 30-4-1975. Đã hơn 30 năm trôi qua, bây giờ tôi không còn nhớ rõ các chi tiết của những gì đã nói về hai anh em chúng tôi. Tôi chỉ còn nhớ các nhà nghiên cứu chuyện mà tôi xin kể ra đây.

Trước hết là chuyện của các nhà nghiên cứu của Hoa Kỳ đi tìm các nhà nghiên cứu Việt Nam vào buổi chiều ngày 29-4-1975. Các cô biệt thự vào buổi chiều hôm đó, vào khoảng 5 giờ, một thân nhân của Hoa Kỳ Graham Martin đến ngôi biệt thự này mời các Hãng hàng không đi tìm các nhà nghiên cứu Việt Nam. Các nhà nghiên cứu Martin đi tìm các quan tùy viên còn từ nói các tiếng Pháp. Ông Martin nói bằng tiếng Anh, và tùy viên dịch tiếng Việt cho các Hãng hàng không nghe; các Hãng hàng không từ tiếng Việt cho các Hãng hàng không nghe; các Hãng hàng không từ tiếng Việt cho các Hãng hàng không nghe. Các nhà nghiên cứu Martin chào các Hãng hàng không và ra về ngay lập tức. Buổi đi tìm các nhà nghiên cứu không mất 5 phút. Thốt ra, các nhà nghiên cứu theo tiếng Anh của Hãng hàng không, Tòa các nhà nghiên cứu của Hoa Kỳ tại Sài Gòn đã nhiều lần tiếp xúc mời các nhà nghiên cứu

inh ng c ut chi. Ngày hôm ó, 29-4-1975, ngày cu i cùng tr c khi chính ông c ng s ph i r i Vi t Nam, i s Martin mu n ích thân ng p c H ng có l i m i chính th c c a Chính ph Hoa K nên ông ã n. Sau ngày 30-4-1975, ph n ông ng i Vi t h i ngo i chúng ta u c c b c th c a Hoàng Thân Sisowath Sirik Matak, Phó Th T ng Kampuchia, g i cho i s Hoa K John Gunther Dean, t ch i l i m i cho Hoa K đi t n ông ra kh i Kampuchia tr c khi Phnom Penh b quân Khmer ti n chi m. Phó th T ng Matak sau ó ã b quân Khmer th tiêu. Chúng ta u c m ph c hành ng can m này c a v Hoàng Thân Miên. Hành ng c a c u T ng Th ng Tr n V n H ng âu có khác gì; ch khác ch l i t ch i Hoa K đi t n ra kh i n c c a c không h c ghi l i trên gi y tr ng m c en nh b c th c a Hoàng Thân Sirik Matak. B ng hành ng n y, gi phút g n cu i i, trong hoàn c nh bi át c a t n c, c u T ng Th ng Tr n V n H ng ã ch ng t m t cách hùng h n ông là m t nhà chính tr can m và là m t ng i yêu n c th ng dân chân chính, ch p nh n l i cùng chia x nh ng au kh , nh c nh n c a nhân dân Mi n Nam.

Câu chuy n th hai c ng bi u l cá tính v a nói trên c a c H ng. C cho bi t vào kho ng m t vài tháng tr c khi t ch c b u c Qu c H i chung cho c n c (sau H i Ngh Hi p Th ng Th ng Nh t Hai Mi n Nam B c), chính quy n C ng s n quy t nh tr quy n công dân cho c . Bu i l tr quy n công dân này c t ch c ngay t i nhà c , v i s hi n di n c a báo chí và các ài truy n thanh, truy n hình t i Sài Gòn. Ngay gi a bu i l , c ã tuyên b t ch i không nh n quy n công dân ó v i lý do là còn hàng tr m ngàn công ch c quân nhân c a Vi t Nam C ng Hòa, mà c là c p ch huy t i cao c a h , v n còn ang h c t p c i t o và ch a c tr quy n công dân. C nói rõ là ch ng nào t t c nh ng ng i ó ã c tr quy n công dân thì c m i có th nh n l i quy n công dân. L i tuyên b này nh m t gáo n c l nh t t vào m t nh ng cán b C ng s n hi n di n t i bu i l . H ành ph i ch m d t bu i l ngay l p t c trong b bàng và r i kh i nhà c . Hành ng này c a c H ng không nh ng là m t hành ng can m mà còn nói lên c khí ti t c a m t b c s

phụ Miền Nam, trng danh d c a ng i ch huy và không ph n b i l i nh ng ng i làm vi c d i quy n mình. Sau khi k xong câu chuy n này, c H ng còn nh c l i cho hai anh em chúng tôi nh là khi cu c b u c Qu c H i đi n ra sau ó thì ài truy n hình c a thành ph ã cho chi u c nh i T ng D ng V n Minh i b phi u, cao chuy n ó nh là m t b ng ch ng v chính sách khoan h ng, l ng c a chính quy n cách m ng i v i c p lãnh o c a chính quy n Vi t Nam C ng Hòa. C không phê phán gì c v hành ng c a i T ng Minh nh ng qua câu chuy n chúng ta c ng hi u rõ c m t i u: c ã oán tr c c n c c chính tr c a chính quy n C ng s n và không b m c m u h .

C H ng c ng nói r t nhi u v s thua cu c c a Mi n Nam trong cu c chi n. Tôi không còn nh c h t nh ng lý do c nêu ra, nh ng tôi không quên c m t i u này: c tin là n u T ng Th ng Nixon không b b t bu c ph i t ch c vì v Watergate mà v n còn t i ch c thì ch c ch n ông ta ã tr a ích áng vì c vi ph m n ng n Hi p nh Paris c a B c Vi t trong vi c ánh chi m Ph c Long. Khi nghe c H ng nói nh th lúc ó tôi tin là c nói úng nh ng không có b ng c gì ch ng minh là c nói úng. Ph i i n 30 n m sau thì l i nói c a c H ng m i c ch ng minh. Cu n sách ***“No peace, no honor : Nixon, Kissinger, and betrayal in Vietnam,”*** c a tác gi M Larry Berman, ng kim Giáo s Chính Tr H c, i H c Georgia State University, c xu t b n n m 2001 (úng 30 n m sau ngày chúng tôi c h u chuy n v i c H ng), s d ng r t nhi u tài li u m t c a Hoa K ã c gi i m t, xác nh n T ng Th ng Nixon và Ngo i Tr ng Kissinger qu th t ã có nh ng k ho ch tr a B c Vi t r t ác li t vì c hai ông u tin là B c Vi t ch c ch n s vi ph m Hi p nh Paris. Thêm m t b ng ch ng n a cho th y s tính toán chính tr r t chính xác c a c H ng.

Qua các câu chuy n k trên, tôi nh n th y r t rõ là, m c dù v i tu i tác ã cao và v i th xác lúc ó ã suy nh c r t nhi u, tinh th n c a c H ng v n còn r t v ng, c bi t là trí nh c a c còn r t t t. V i b n tính thích khám phá

s th t c a m t ng i h c S , tôi ánh b o h i c v chuy n c ra làm Th T ng l n th nhì vào n m 1968. Lý do tôi h i c chuy n này là vì trong cu c b u c T ng Th ng n m 1967 c ã ra ng c cùng v i c Mai Th Truy n trong liên danh dân s **Ng i Gieo M** ch ng l i liên danh quân nhân Nguy n V n Thi u - Nguy n Cao K . Sau cu c b u c v i k t qu là s d c c c a liên danh Thi u - K , liên danh **Ng i Gieo M** ã cùng các liên danh dân s th t c h p báo t cáo v i c gian l n b u c t i các tnh và sau ó yêu c u Qu c H i L u Nhi m h y b k t qu b u c này và t ch c l i m t cu c b u c khác. Nh th rõ ràng là c H ng không ch p nh n v i c c c c a T ng Th ng Thi u. V y mà ch h n n a n m sau ó, c H ng l i ch p nh n l i m i c a T ng Th ng Thi u ra làm Th T ng l n th nhì vào ngày 25-5-1968. Hành ng này c a c H ng qu th t là m t s thay i l p tr ng chính tr quá s c t ng t ng, làm bu n lòng m t s ông anh em giáo ch c ã nhi t tình ng h c trong cu c b u c t ng th ng vào n m tr c. Anh em giáo ch c không hi u lý do gì khi n c H ng ph i ch p nh n quanh 180 , t ch ng i, không ch p nh n s d c c c a T ng Th ng Thi u quay sang ch p nh n và ch u ra làm v i c d i quy n c a T ng Th ng Thi u nh th . Vì v y tôi ã h i c v chuy n ó nh sau:

- *Th a ông, con mu n bi t t i sao ông nh n l i m i c a Ông Thi u ra làm Th T ng sau v M u Thân. Quy t nh này c a ông ã khi n cho r t nhi u anh em giáo ch c bu n lòng và trách ông nhi u l m. Ch c ông c ng có bi t.*
- *Có, tao có bi t, không bi t sao c, ông Trung ã vi t m t bài báo lên án tao v v ó, m y h ng nh sao ?* [Xin m d u ngo c ây: ông Trung c H ng nói ây là Giáo s Lý Chánh Trung, ng i ng u ban v n ng tranh c cho liên danh **Ng i Gieo M** ; GS Trung là ng i ã t ng m nh n ch c v ng Lý V n Phòng B Giáo D c khi Giáo s Nguy n V n Tr ng thay Lu t s Phan T n Ch c làm T ng Tr ng Giáo D c trong chính ph Tr n V n H ng, t ngày 15-12-1964 n ngày 28-01-1965 ; chính vì có GS Trung làm tr ng ban v n d ng mà liên danh

Hàng - Truy nã quy t c ông o anh em giáo ch c Mi n Nam làm công tác v n ng cho liên danh. Xin óng l i d u ngo c ây]. *S d tao nh n l i ông Thi u vì tao nh n th y lúc ó ch có ông Thi u là có kh n ng ch ng C ng th t s , l i n a v M u Thân cho th y Vi t C ng ã m nh l m r i, mà Hoà K thì l i có ý ch hòa, ông Johnson thì ép mình ph i i hoà h i Paris. Tao th t s th y c n ph i ng h ông Thi u lúc ó.*

L i gi i thích c a c Hàng cho th y rõ l p tr ng ch ng C ng tri t c a c , và c ng cho th y c là m t ng i yêu n c chân chính, cò th vì i cu c mà b qua chuy n mâu thu n cá nhân.

Lúc ó ã h n 7 gi t i và tr i ã t nh m a. Anh M. trình v i c Hàng m c tiêu chính c a cu c vi ng th m c c a hai anh em tôi. C h i th m s c kh e c a v tôi, chúc tôi i ng c bình yên và qua Canada tìm c công vi c làm t t nuôi gia ình. Hai anh em chúng tôi ng lên chào c và ra v . Vào kho ng n a n m sau, tôi c th c a anh M. báo tin c ã m t vào ngày Mừng 3 T t n m ó. H n 30 n m ã trôi qua k t cu c g p g cu i cùng này c a tôi v i c u T ng Th ng Tr n V n H ng. Tôi vi t l i ây nh ng gì còn nh c trong cu c g p g ó, nh th p lên m t nén h ng t ng nh l i hình nh m t b c **S Phu** v i y tài c c a t Nam K L c T nh, ã hi n dâng tr n i mình cho t n c và dân t c, và, quan tr ng nh t, ã không ph n b i l i nh ng ng i làm vi c d i quy n mình, ã không ch y tr n nh bao nhiêu c p lãnh o khác c a Mi n Nam, mà ch p nh n l i cùng chia x nh ng au kh , nh c nh n v i nhân dân Mi n Nam.